

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΣΚΡΕΤΤΑΣ - ΠΛΕΞΙΔΑΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

2310 997078 – 2310 996677(fax)

e-mail: nskrettas@ past.auth.gr

Γραφείο: 309 (3ος Όροφος)

ΒΙΟ - ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

Γεννήθηκε το 1955 στο Λιτόχωρο Πιερίας, όπου και επεράτωσε τη στοιχειώδη εκπαίδευση του (1961 - 1967). Γυμνασιακές σπουδές έκανε στην Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία του Αγίου Όρους (1970-1976). Χειροτονήθηκε το 1982 και υπηρετεί ως Εφημέριος - Ιεροκήρυξ της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης.

ΣΠΟΥΔΕΣ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

1967 -1970: Πτυχίο επαγγελματικής εξειδίκευσης από την Τεχνική Σχολή "Ευκλείδη".

1977-1981: Θεολογική Σχολή Α.Π.Θ. (Βαθμός Πτυχίου: 9,35 "άριστα").

1982 -1984: Παρακολούθησε τις διετείς σπουδές του στον Πρακτικό Κλάδο του Τμήματος Μεταπτυχιακών σπουδών της Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

2007: Ανακηρύχθηκε Διδάκτορας του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ. με θέμα διατριβής: *"Η θεία ευχαριστία και τα προνόμια της Κυριακής κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων"*.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

1982-2003: Επιστημονικός Συνεργάτης του Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

2003 - 2007: Λέκτορας στο ίδιο Τμήμα.

2007 - Σήμερα: Επίκουρος Καθηγητής στο ίδιο Τμήμα.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

1. Ανελλιπή συμμετοχή στα συλλογικά διοικητικά όργανα του Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας.
2. Συμμετοχή στην τριμελή επιτροπή παραλαβής υλικού και προμηθειών του Τομέα, κατά τα περισσότερα από τα 31 χρόνια υπηρεσίας στο Τμήμα.
3. Συμμετοχή στις επιτροπές εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος και στην αναγκαία βοήθεια επεξεργασίας ποικίλων και συνθέτων στοιχείων που κατατίθενται από τους συναδέλφους στα απογραφικά δελτία των μαθημάτων τους.
4. Συμμετοχή στην επιτροπή για τη σύνταξη του νέου προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.
5. Ενεργός δραστηριοποίηση και συμμετοχή μαζί με τους υπολοίπους συναδέλφους του Τομέα, υπό την εποπτεία των εκάστοτε Κοσμητόρων, του Διευθυντή του Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης και της θεσμοθετημένης καλλιτεχνικής επιτροπής, για τον εξοπλισμό και την κάλυψη των επί μέρους αναγκών του Ιερού Ναού της Αγίας Τριάδος της Θεολογικής Σχολής.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ-ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

1986-1988: Υποτροφία του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της Comité Catholique pour la Collaboration Culturelle, όπου μετέβη στο εξωτερικό, με σκοπό τις λειτουργικές σπουδές στο Pontificio Istituto Orientale τής Ρώμης, κοντά στους λειτουργιολόγους καθηγητές Robert Taft και Miguel Arranz.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

– Στη Β΄ Επιστημονική Ημερίδα: «Το ιστορικό και ερμηνευτικό πλαίσιο της εποχής του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά (Β΄)». [Δίκτυο Κειμενικής και Έρμηνευτικής Έκκλησιαστικής Παραδόσεως (στο οποίο συμμετέχω ως μέλος, όπου επιστημονικά υπεύθυνη είναι η κ. Δέσπω Λιάλιου,)] (Θεσσαλονίκη - Θεολογική Σχολή Α.Π.Θ., 20-3-2008). Εισήγηση: «*Νεο-ησυχαστές φιλοκαλικοί Κολλυβάδες και λειτουργική πνευματικότητα του Ορθοδόξου Κόσμου*».

– Στο Ε΄ Επιστημονικό Συμπόσιο για τον Άγιο Δημήτριο: «Ιστορία και γραμματεία για τον Άγιο Δημήτριο και την πόλη του από τον όγδοο ως τον δωδέκατο αιώνα (Β΄)»

(Οργάνωση Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης και Επιτροπής Ερευνών) [Δίκτυο Ερμηνευτικής και Κειμενικής Εκκλησιαστικής Παραδόσεως (στο οποίο και μετέχω)], ενταγμένο στα 44α Δημήτρια (Κέντρο Ιστορίας Δήμου Θεσσαλονίκης - Μέγαρο Μπίλλη, 23-24 Οκτωβρίου 2009).

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

- Ιστορία και Θεολογία της Θείας Λατρείας

- Λειτουργική

ΦΕΚ Διορισμού: **281/31-3-08 τ Γ**

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Διδάσκει αυτοδύναμα η κατ' ανάθεση του Τομέα, τα εξής:

1. Το μάθημα της *Εισαγωγής στη θεία λατρεία*, στο Α εξάμηνο, κατά το διδακτικό έτος 2012-2013, με ανάθεση.

2. Το αυτοδύναμο μάθημά *Λειτουργική ΙΙ. Ιστορία και θεολογία της θείας λατρείας*, στο Γ' εξάμηνο.

3. Το επιλεγόμενο μάθημα: «*Η νοερά προσευχή στην ορθόδοξη λειτουργική παράδοση*», κατά τα χειμερινά εξάμηνα.

4. Το επιλεγόμενο μάθημα: «*Ρεαλισμός και σύμβολο στη θεία λατρεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», κατά τα θερινά εξάμηνα.

5. Το μεταπτυχιακό μάθημα: «*Λειτουργικά Τυπικά και Ευχολόγια*», για το Α' εξάμηνο.

6. Το μεταπτυχιακό μάθημα: «*Ερμηνεία και Θεολογία Ευχών και Ύμνων*», για το Β' εξάμηνο.

7. Το μεταπτυχιακό μάθημα: «*Τα μυστήρια της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», για το Γ' εξάμηνο.

8. Η καθ' εκάστη Πέμπτη πρωϊ επιμέλεια και συνεχής φροντίδα της πρότυπης λειτουργίας του *Φροντιστηρίου Λειτουργικής και της Πρακτικής ασκήσεως στο κήρυγμα* από τους τελειοφοίτους μας (προετοιμασία και ενημέρωση ιερέων και διακόνων για τα τελεσθησόμενα, συνεργασία με τους χορούς των ψαλτών, τυπικολογική επιμέλεια για

την τάξη και ευσημοσύνη των τελουμένων λειτουργιών, μυστηρίων και ακολουθιών, κατά το κατ' έτος καταρτιζόμενο πρόγραμμα κ.λπ.).

9. Η συστηματική καθ' εβδομάδα διδασκαλία σε όλα τα εξάμηνα και η βοήθεια των σπουδαστών, για την ενδελεχέστερη βιβλιογραφική ενημέρωση, επιστημονική σπουδή και έρευνα, στο πλαίσιο των μαθημάτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, καθώς και τη σύνταξη των εργασιών και την παρουσίαση των εισηγήσεών τους.

10. Η συμμετοχή σε δεκάδες επιτροπές (τριμελείς η επταμελείς), για την κρίση η παρακολούθηση διπλωματικών εργασιών η διδακτορικών διατριβών.

11. Η εποπτεία: α) σε 20 περίπου μεταπτυχιακούς μου φοιτητές, οι οποίοι ολοκλήρωσαν τις εργασίες τους, κρίθηκαν νομίμως από τριμελείς επιτροπές και είναι ήδη διπλωματούχοι, β) σε 5 Έλληνες και έναν αλλοδαπό υποψήφιους διδάκτορες, οι οποίοι προχωρούν στην έρευνα των θεμάτων τους, και συγγράφουν τις διατριβές τους, και γ) σε 10 περίπου μεταπτυχιακούς που ετοιμάζουν τις διπλωματικές τους εργασίες.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

– Στην Επιμορφωτική Ημερίδα Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πιερίας, με γενικό θέμα: «Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ως παιδαγωγός. Οι δυνατότητες εφαρμογής των παιδαγωγικών του απόψεων στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα» (Κατερίνη 19-2-2008). Θέμα: «Χρυσοστομική μυσταγωγική παιδαγωγία».

– Στο Ανοικτό-Λαϊκό Πανεπιστήμιο του Δήμου Λαγκαδά (21-11-2008). Θέμα: «Κολλυβάδες: μυσταγωγοί της εθνικής και λειτουργικής παραδόσεως».

– Στο Επιστημονικό Σεμινάριο-Ημερίδα της Αρχαιολογικής Εταιρείας ΑΙΜΟΣ [Εταιρεία για τη μελέτη της μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής των Βαλκανίων και της προστασίας της (της οποίας και είμαι ενεργό μέλος από του 2005)] (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, 12-6-2009). Θέμα: «Χώρος και χρόνος στη λειτουργική διδασκαλία του Συμεών Θεσσαλονίκης».

– Στο Σεμινάριο Επιμόρφωσης Κληρικών του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. (11-2-2012). Θέμα: «Προϋποθέσεις και συχνότητα συμμετοχής στο

μυστήριο της θείας ευχαριστίας».

– Στα τοπικά παραρτήματα της Πανελλήνιας Ένωσης Θεολόγων (Π.Ε.Θ.): α) Λαρίσης και β) Πιερίας (Οκτώβριος 2010). Θέμα: *«Ο ρωμαϊκός διεθνισμός του Ρήγα και η οικουμενικότητα της ορθοδόξου λατρείας».*

– Στο Σεμινάριο λειτουργικής επιμορφώσεως νέων και υποψηφίων κληρικών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Αθήνα, 22-2-2011). Θέμα: *«Λειτουργικές ιδιαιτερότητες των ακολουθιών της Μεγάλης Τεσσαρακοστής».*

– Στο Σεμινάριο υπευθύνων του κατηχητικού έργου της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων (Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου Καρδίτσας, 2-10-2011). Θέμα: *«Πως διδάσκουμε στα παιδιά το κάλλος της θείας λατρείας και την ενεπίγνωση μετοχή σε αυτήν;».*

– Στο Σεμινάριο Επιμορφώσεως Κληρικών της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης (Λαγκαδάς 12-2-2013). Θέμα: *«Τελετουργικά θέματα της θείας λειτουργίας (Α΄)».*

– Στο ίδιο Σεμινάριο (Λαγκαδάς 26-2-2013). Θέμα: *«Τελετουργικά θέματα της θείας λειτουργίας (Β΄)».*

– Στο Σεμινάριο υπευθύνων του κατηχητικού έργου της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (Ενορία Αγίου Χριστοφόρου - Κωνσταντινουπολίτικα, 28-2-2013). Θέμα: *«Αρχαία και νέα κατήχηση της Εκκλησίας. Κατηχητική αξιοποίηση των ακολουθιών του νυχθημέρου».*

– Συμμετοχή ως μέλος στην Επιτροπή Θείας Λατρείας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου.

– Κατάθεση υπομνημάτων για την επίλυση λειτουργικών ζητημάτων, που απασχολούν την Εκκλησία της Κύπρου, μέσω της ως άνω Επιτροπής προς την Ιερά Σύνοδο της Κυπριακής Εκκλησίας.

– Συμμετοχή στην οργανωτική και επιστημονική επιτροπή του Διεθνούς Συνεδρίου, υπό την αιγίδα της ως άνω Επιτροπής Θείας Λατρείας, που θα λάβει χώρα στη Λεμεσό 31/5-2/6-2013, με γενικό θέμα την καταγραφή των πηγών και των σταθμών της Ιστορίας της Λατρείας στην Κύπρο.

– Επιμέλεια και διόρθωση (μαζί με τον καθηγητή Θεόδωρο Γιάγκου και τον Λέκτορα

πρωτοπρ. Χρυσόστομο Νάσση) της επισήμου εκδόσεως των ετησίων τόμων της Διοικητικής Συγκροτήσεως και της Τυπικής Διατάξεως της Εκκλησίας της Κύπρου.

– Επιμέλεια κειμένου και τυπογραφική διόρθωση δεκάδων βιβλίων η μικροτέρων κειμένων, ιδιαίτερα δε νέων Ασματικών Ακολουθιών από νέους υμνογράφους κ.λπ.

– Χρηστική έκδοση (εν αναμονή και επεξεργασία της κριτικής), του κειμένου του Φραγγελίου (Κολλυβαδικού έργου περί των μνημοσύνων) κατά μεταγραφή του υπ' αριθμ. 43 χειρογράφου της Ιεράς Μονής Ευαγγελιστρίας της Σκιάθου, προς χρήση των φοιτητών, ως παράρτημα στην 3η έκδοση της μονογραφίας μας «*Η θεία ευχαριστία και τα αναστάσιμα προνόμια της Κυριακής, κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων*» [Κανονικά και Λειτουργικά 7], εκδ. «Μυγδονία», Θεσσαλονίκη 32008.

– Προετοιμασία προς έκδοση καταλόγου του συνόλου των παλαιτύπων της βιβλιοθήκης της Ιεράς Μονής Οσίου Διονυσίου του εν Ολύμπω, τα οποία είναι ήδη καταλογογραφημένα από προηγούμενη επιτόπια έρευνά μας.

– Επιμέλεια έκδοσης του Τυπικού της Μονής Αγίου Σάββα Ιεροσολύμων, εμπλουτισμένη με επιστημονική εισαγωγή και πλήθος σημειώσεων του Επιμελητού (έκδοση Ιεράς Μονής - εκδ. «Το Παλίμψηστον», Θεσσαλονίκη 2012).

– Επιμέλεια μετά του Αν. Καθηγητού κ. Παναγιώτη Σκαλτσή και προσωπικός διορθωτικός κάματος, για την έκδοση του διτόμου τιμητικού αφιερώματος στον μακαριστό καθηγητή της Λειτουργικής Ιωάννη Φουντούλη (εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2013, σσ. 2130 περίπου).

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Έχει δημοσιεύσει συνολικά 4 μονογραφίες, και 40 άρθρα.

Ακολουθεί αναλυτικός κατάλογος δημοσιευμάτων:

1. *Το βάπτισμα κατά τις βαπτισματικές και μυσταγωγικές κατηχήσεις του αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων*. Ανάτυπο από την ΕΕΘΣΘ, Τμήμα Ποιμαντικής, Νέα Σειρά, τομ. 1, Θεσσαλονίκη 1990 σσ. 359-382.

2. *Η δογματική διδασκαλία των τριών θεολογικών επιστολών του Κυρίλλου Αλεξανδρείας προς τον αιρετικό Νεστόριο*, ανάτυπο από ΕΕΘΣΘ. Τμήμα Ποιμαντικής. Τιμητικός τόμος Καθηγητού Ι. Καλογήρου, Θεσσαλονίκη 1992, σσ. 583-596.

3. *Η νοερά προσευχή κατά τη διδασκαλία του Ανωνύμου Αγιορείτου Ησυχαστού. Ευλαβική προσέγγιση στο ησυχαστικό ήθος, στην ησυχαστική θεολογία, στο πνευματικό βίωμα, στη θεία δύναμη και εμπειρία της «Νηπτικής Θεωρίας», εκδ. «Ορθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 1992 (21996). [Σειρά: Κανονικά και Λειτουργικά 3], εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 32006].*

4. *Οι ακολουθίες του νυχθημέρου και η ποιμαντική τους αξιοποίηση, ανάπτυπο από το Οι ακολουθίες του νυχθημέρου (χρονικόν, εισηγήσεις, πορίσματα Ιερατικού Συνεδρίου Ιεράς Μητροπόλεως Δράμας, έτους 1994), Δράμα 1994, σσ. 91-122.*

5. *Η ζωή της πρώτης Εκκλησίας και η δράση του αποστόλου Παύλου, κατά τις Πράξεις των Αποστόλων, ανάπτυπο από ΕΕΘΣΘ. Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας, τομ. 4, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 159-183.*

6. *Αποκάλυψις (Ποιητική Απόδοση στη Νεοελληνική), εκδ. Τέرتιος, Κατερίνη 1995 (σσ. 168).*

7. *Η θεία ευχαριστία και τα προνόμια της Κυριακής κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004 (22006) (Διδακτορική Διατριβή, σσ. 652). [Σειρά: Κανονικά και Λειτουργικά 7, εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 32008, μετά προσθήκης του «Φραγγελίου», συνολικά σσ. 821].*

8. *Οικονόμου Γεωργίου Ρήγα, Τυπικόν [Λειτουργικά Βλατάδων 1], εκδ. Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 912 (επιμέλεια, διορθώσεις).*

9. *Αμβροσίου Σταυρινού (Σχολάζοντος Μητροπολίτου Καισαρείας), Αι αρχαιότατοι και αι σύγχρονοι λειτουργίαι των κυριωτέρων του Χριστού Εκκλησιών, επιμελεία Αρχιμ. Νικοδήμου Σκρέττα [Λειτουργικά Βλατάδων 4], εκδ. Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 22001, σσ. 690.*

10. *Γεωργίου Χατζηθεοδώρου, Βιβλιογραφία της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής. Περίοδος Α΄ (1820-1899) (Διορθωτική επιμέλεια και αυτοψία 205 εκδόσεων υπό π. Νικοδήμου Σκρέττα) [Ψαλτικά Βλατάδων 1], εκδ. Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 300.*

11. *Η νοερά προσευχή. Έκφραση αληθούς λατρείας Θεού. Μετά Συναγωγής Κειμένων παλαιών και νέων Γερόντων [Σειρά: Κανονικά και Λειτουργικά 2], εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 1054.*

12. «Προϋποθέσεις και στόχοι του κηρύγματος χθες και σήμερα», ανάπτυπο από την ΕΕΘΣΘ. Τμήμα Ποιμαντικής, τομ. 3, Θεσσαλονίκη 1993, σσ. 295-315.

13. «Η λειτουργική ζωή στην Αθωνιάδα Σχολή», *Επετηρίς Αθωνιάδος Ακαδημίας ΙΙ. Διακοσιοτεσσαρακονταετηρίς διορισμού Σχολάρχου Αθωνιάδος Ευγενίου Βουλγάρεως 1753-1993. Τεσσαρακονταετηρίς Επαναλειτουργίας 1953-1993*, Αθωνιάς 1997, σσ. 274-304.

14. «Θεολογική προσέγγιση του μυστηρίου του αγίου Ευχελαίου (Θεραπευτικό μυστήριο)», στο *Ιερόν μυστήριο του Ευχελαίου (εισηγήσεις-πορίσματα Ιερατικού Συνεδρίου της Ιεράς Μητροπόλεως Δράμας, έτους 2000)*, Δράμα 2000, σσ. 103-129.

15. «Λειτουργικές διατάξεις στο έργο του Κυρίλλου Ιεροσολύμων», στο *Πρακτικά 1ου Σεμιναρίου: Βυζαντινή Αρχιτεκτονική και Λατρευτική Πράξη* [ΑΙΜΟΣ. Εταιρεία Μελέτης της Μεσαιωνικής Αρχιτεκτονικής των Βαλκανίων και της Προστασίας της. Κύκλος Σεμιναρίων: «Μεσαιωνική Αρχιτεκτονική και Λειτουργία»], εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 14-19 (+ σποραδικές παρεμβάσεις στη επιστημονική συζήτηση).

16. «Λειτουργική, θεολογική και υμνογραφική θεώρηση της “Μεγάλης Εβδομάδος” του αγίου Δημητρίου», ανάπτυπο από την ΕΕΘΣΘ. Τμήμα Ποιμαντικής, τομ. 10 (2005), Θεσσαλονίκη 2007, σσ. 165-181.

17. Χώρος και χρόνος στη λειτουργική θεολογία του Συμεών Θεσσαλονίκης. Ρεαλισμός και σύμβολο [Σειρά: Κανονικά και Λειτουργικά 8], εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2013, σσ. 400.

18. «Η ακρίβεια στη λειτουργική τάξη κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων», Πρακτικά Συνεδρίου «Ο Άγιος Μακάριος (Νοταράς) - Γενάρχης του Φιλοκαλισμού - Μητροπολίτης Κορίνθου και ο περίγυρός του» (Κόρινθος - Ξυλόκαστρο 2005), επιμέλεια ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Αθήνα 2006, σσ. 465-502.

19. «Η Κυριακή», Πρακτικά Η΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων «Το Χριστιανικόν Εορτολόγιον» (Βόλος 18-20 Σεπτεμβρίου 2006) [Σειρά Ποιμαντική Βιβλιοθήκη 15], εκδ. του Κλάδου εκδόσεων της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 2007, σσ. 265-321.

20. «Η λειτουργική χρήση των προτεμενισμάτων», *Πρακτικά 2ου Σεμιναρίου της «Αίμος»* (Εταιρείας Μελέτης της Μεσαιωνικής Αρχιτεκτονικής των Βαλκανίων και της προστασίας της), με θέμα *Προσκτίσματα των παλαιοχριστιανικών, βυζαντινών και*

μεταβυζαντινών ναών (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, 16 Ιουνίου 2006), επιμ. ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 27-38 και passim.

21. «Η διδασκαλία του Γέροντος Σωφρονίου για την προσευχή του Ιησού», *Πρακτικά Διορθοδόξου Επιστημονικού Συνεδρίου «Γέροντας Σωφρόνιος. Ο Θεολόγος του Ακτίστου Φωτός»* (Αθήνα 19-21 Οκτωβρίου 2007), εποπτεία ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗ, εκδ. Ι. Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2008, σσ. 471-510.

22. «Ο ρωμαϊκός διεθνισμός του Ρήγα και η οικουμενικότητα της ορθοδόξου λατρείας», *ΕΕΘΣΘ. Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας*, τομ. 14, Θεσσαλονίκη 2009, σσ. 107-130.

23. «Η θεία μεταμόρφωσις του Χριστού κατά την υμνογραφία της εορτής», στο *Πνευματική Διακονία* (Περιοδική έκδοση Ι. Μητροπόλεως Κωνσταντίας-Αμμοχώστου), έτος 4ο (2011), τευχ. 11ο, σσ. 31-38.

24. «Εκκλησιαστική ποίηση και υμνωδία (Αυτονομούμενη καλλιτεχνία η λειτουργική διακονία)», *Πρακτικά Λειτουργικο-Μουσικολογικής Ημερίδας «Η λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας και η Βυζαντινή Εκκλησιαστική Μουσική»* (Αίθουσα τελετών Α.Ε.Α.Η.Κ. Ηράκλειο, 10 Μαΐου 2011). *Επιστημονική Επετηρίδα Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης*, τ. Β΄, Ηράκλειο Κρήτης 2012, σσ. 505-516.

25. «Πατρότητα και διδασκαλία των “Περί συνεχούς μεταλήψεως” κολλυβαδικών έργων», Εισήγηση στο διεθνές *Συνέδριο της Αγιορειτικής Εστίας και του Δήμου Θεσσαλονίκης «Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης. 200 χρόνια από την κοίμησή του»* (Θεσσαλονίκη-Δημοτική Βιβλιοθήκη 2009) (υπό έκδοσιν στα Πρακτικά του Συνεδρίου, σσ. 1-35).

26. *Υπόμνημα περί των Μνημοσύνων και περί των ημερών τελέσεως αυτών*. Προς την Ιεράν Σύνοδον της Εκκλησίας της Κύπρου (σσ. 1-16).

27. *Υπόμνημα περί του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας*. Προς την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδον της Εκκλησίας της Κύπρου (σσ. 3-30).

28. «Αγιασματάριον», *Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια* (Στρατηγικές Εκδόσεις), τ. Α, σσ. 119δ-120α.

29. «Αγρυπνία», *Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια* (Στρατηγικές Εκδόσεις), τ. Α, σσ. 186δ-189α.

30. «Εισαγωγή», και «Σημειώσεις επιμελητού» (σημ. επ.) passim, στο *Τυπικόν της*

Εκκλησιαστικής Ακολουθίας της εν Ιεροσολύμοις αγίας Λαύρας του οσίου και θεοφόρου πατρός ημών Σάββα (Επιμελεία Αρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΣΚΡΕΤΤΑ), εκδ. Ιεράς Λαύρας Σάββα του Ηγιασμένου, Εν Ιεροσολύμοις 2012, σσ. 19-34.

31. «Ιωάννης Μ. Φουντούλης και “Φροντιστήριο Λειτουργικής”. Ο άνθρωπος. Το όραμα. Το δράμα», στο *Γηθόσουν Σέβασμα. Αντίδωρον τιμής και μνήμης εις τον μακαριστόν Καθηγητήν της Λειτουργικής Ιωάννην Μ. Φουντούλην (†2007)*, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2013, τ. Α, σσ. 93-131.

32. *Τυπικόν της Εκκλησιαστικής Ακολουθίας της εν Ιεροσολύμοις αγίας Λαύρας του οσίου και θεοφόρου πατρός ημών Σάββα* (Επιμελεία Αρχιμ. Νικοδήμου Σκρέττα), εκδ. Ιεράς Λαύρας Σάββα του Ηγιασμένου, Εν Ιεροσολύμοις 2012, σσ. 534.

33. *Γηθόσουν Σέβασμα. Αντίδωρον τιμής και μνήμης εις τον μακαριστόν καθηγητήν της Λειτουργικής Ιωάννην Μ. Φουντούλην (†2007)* (Επιμελεία ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, Αρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ Α. ΣΚΡΕΤΤΑ. Διορθωτικώ καμάτω Αρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ Α. ΣΚΡΕΤΤΑ), εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2013, τόμοι Α και Β', σσ. 2130.

34. *Τυπικαί διατάξεις των ιερών ακολουθιών και διοικητική συγκρότησις της Εκκλησίας Κύπρου και των λοιπών Ορθοδόξων Εκκλησιών. Έτος 2012* (Σύνταξις κειμένων: Η Συνοδική Επιτροπή επί της -Λατρείας. Επιμέλεια και διορθώσεις: ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ, Αρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΣΚΡΕΤΤΑΣ, Πρωτ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΣΗΣ), εκδ. Εκκλησίας της Κύπρου, Λευκωσία 2011, σσ. 646.

35. Εις δύο τόμους, τ. Α: *Διοικητική Συγκρότησις*, τ. Β': *Τυπικαί Διατάξεις των ιερών ακολουθιών. Έτος 2013* (Σύνταξις κειμένων και Επιμέλεια: Η Συνοδική Επιτροπή επί της Λατρείας), εκδ. Εκκλησίας της Κύπρου, Λευκωσία 2012.

36. «Αναβαθμοί (Λειτουργική)» (υπό έκδοσιν).

37. «Ανάλαβος» (υπό έκδοσιν).

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΕ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Έχει συμμετάσχει με εισήγηση σε 50 Διεθνή Συνέδρια ή Συμπόσια στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό και έχει δώσει 50 Διαλέξεις. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

– Στην αίθουσα διαλέξεων του Καθεδρικού Ναού Θείας Αναλήψεως Κατερίνης (18-11-2007). Θέμα: «Ο Γέρων Σωφρόνιος του Έσσεξ και η νοερά προσευχή».

- Στην ίδια αίθουσα (Ιανουάριος 2009). Θέμα: «*Η βίωση της ασθένειας και η ελπίδα της θεραπείας στους παρακλητικούς κανόνες της Ορθοδόξου Λατρείας*».
- Στην ίδια αίθουσα (6-1-2011). Θέμα: «*Η διδασκαλία του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου για τη θεία ευχαριστία*».
- Στην ίδια αίθουσα (20-1-2013). Θέμα: «*Θεία λειτουργία και ορθόδοξο ήθος ζωής*».
- Στον ως άνω Ιερό Καθεδρικό Ναό της Θείας Αναλήψεως Κατερίνης, κατά την εσπερινή προηγιασμένη (Τετάρτη 16-3-2011). Θέμα: «*Μεγάλη Τεσσαρακοστή και θεία λατρεία*».
- Στο Πνευματικό Κέντρο της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας (27-1-2008). Θέμα: «*Λατρευτική οσιότητα και λειτουργημένη ύπαρξη*».
- Στον κατανυκτικό Εσπερινό της Κυριακής της Ορθοδοξίας, στον Ι. Ν. Αγίας Τριάδος Κατερίνης (16-3-2008). Θέμα: «*Λυτρωτικά μηνύματα του κατανυκτικού Τριωδίου*».
- Στον Ι. Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά Θεσσαλονίκης, πανηγυρική ομιλία κατά την Β΄ Κυριακή των Νηστειών (23-3-2008). Θέμα: «*Ησυχασμός και λειτουργική βίωση. Θεσμός και Χάρισμα*».
- Στη σεβασμία Ιερά Μονή των Βλατάδων Θεσσαλονίκης, Πανηγυρικός «Παύλειος Λόγος» στον Εσπερινό της εορτής των Πρωτοκορυφαίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου (28-6-2009).
- Στον Ι. Μητροπολιτικό Ναό Αγίας Παρασκευής Λαγκαδά, στον κατανυκτικό εσπερινό της Κυριακής της Ορθοδοξίας (13-3-2011). Θέμα: «*Λειτουργικά βιώματα και πνευματικά μηνύματα της Αγίας Τεσσαρακοστής*».
- Στο Πνευματικό Κέντρο της Ενορίας του Αγίου Νικολάου Λιτοχώρου Πιερίας (16-12-2012). Θέμα: «*“Χριστός· γεννάται, δοξάσατε”. Ιστορική, λειτουργική και θεολογική προσέγγιση του Πάσχα του χειμώνα*».
- Στην ενορία «Αγίου Παντελεήμονος» (περιοχή «Μακεδονίτισσας») της Λευκωσίας της Κύπρου (Σεπτέμβριος 2012). Θέμα: «*Γέροντας Πορφύριος και νοερά προσευχή*».
(Φεβρουάριος 2013). Θέμα: «*Προϋποθέσεις και συχνότητα μετοχής στη θεία ευχαριστία, κατά τη διδασκαλία του Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου*».
- Στις μεγάλες ενορίες της Ιεράς Μητροπόλεως Κωνσταντίας της Κύπρου (Παραλίμνι, Δερίνεια, Αγία Νάπα), με διαλέξεις μεταπασχαλινές (2012) λειτουργικού περιεχομένου.

– Στη Σχολή Γονέων του Πνευματικού Κέντρου της ενορίας Αγίου Δημητρίου Αλμυρού Βόλου (3-3-2008). Θέμα: *«Υπαρξιακά προβλήματα των νέων και η διέξοδος της ορθοδόξου πνευματικότητας».*

– Στη Σχολή Γονέων της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης (14-3-2011). Θέμα: *«Λειτουργική ζωή - Λειτουργημένοι άνθρωποι».*

– Στη μετακατασκηνωτική συνάντηση συζύγων στην Βροντού Πιερίας (9-9-2012). Θέμα: *«Οι διαπροσωπικές σχέσεις των συζύγων».*

– Στο Πνευματικό Κέντρο της Ενορίας Αγίου Χριστοφόρου στα Κωνσταντινουπολίτικα της Θεσσαλονίκης (27-11-2012). Θέμα: *«Συμβιωτικά προβλήματα των συζύγων».*

– Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Κατερίνης, στην ετήσια εκδήλωση του συλλόγου των πολυτέκνων Πιερίας, για τη γιορτή της Μητέρας (2-2-2013). Θέμα: *«Γιορτή της μητέρας. Πολυτεκνία. Καλλιτεκνία».*

– Βυζαντινή Συναυλία αφιέρωμα στο έτος Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου (1.600 χρόνια από την κοίμησή του), στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. (3-11-2007), ενταγμένη στους εορτασμούς των ΜΒ΄ Δημητρίων. Θέμα: *«Λειτουργικός - Θεολογικός σχολιασμός ύμνων της Θείας Λειτουργίας Ιωάννου του Χρυσοστόμου».*

– Τηλεοπτική παρουσίαση στην TV100 ύμνων των καταναυκτικών εσπερινών των Κυριακών των Αγίων Νηστειών από τον βυζαντινό χορό «Ηδύμελον». (Τριώδιον του 2008). Θέμα: *«Λειτουργικός και ηθικός σχολιασμός ύμνων των Καταναυκτικών Εσπερινών».*

– Τηλεοπτική εκπομπή στην TV100 της Θεσσαλονίκης: «Ορθοδοξία και σύγχρονος κόσμος» (15-3-2009). Θέμα συζήτησης: *«Νοερά προσευχή - Ησυχασμός - Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς».*

– Εισήγηση στην τιμητική εκδήλωση για τον κοιμηθέντα ιερομόναχο π. Αναστάσιο Παπαϊωάννου (Μαθηματικό καθηγητή στην Αθωνιάδα Εκκλησια-στική Σχολή), που έγινε στον Νέο Σκοπό Σερρών (10-5-2008). Θέμα: *«Αναστάσιος Παπαϊωάννου. Ο άνθρωπος. Ο καθηγητής. Ο συνοδοιπόρος».*

– Εισήγηση στη σύναξη τιμής προς τους διατελέσαντες διακόνους του κατηχητικού έργου της Ενορίας Αγίου Φανουρίου - Τιμίου Προδρόμου Θεσσαλονίκης κατά την προηγηθείσα 35ετία (27-12-2009). Θέμα: *«Αρχαία και σύγχρονη κατήχηση της*

Εκκλησίας».

– Παρουσίαση του ογκώδους έργου του μοναχού Γέροντος Μωυσέως Αγιορείτου «Οι άγιοι του Αγίου Όρους» των εκδόσεων «Μυγδονία», στην αίθουσα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών (5-2-2008).

– Παρουσίαση στο Βελίδειο Συνεδριακό Κέντρο του έργου του Στρατηγού Φραγκούλη Φράγκου (πρώην αρχηγού ΓΕΕΘΑ και υπηρεσιακού υπουργού). «Ποιά Τουρκία; Ποιοί Τούρκοι;» (26-11-2012).

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Αιτωλίας και Ακαρνανίας (Αγρίνιο 11-12-2007). Θέμα: *«Θεία Λειτουργία Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου: Θεολογία και λειτουργική βίωση».*

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας (Σύναξη πνευματικών 23-2-2009). Θέμα: *«Εξομολογώντας το γυναικείο πλήρωμα της Εκκλησίας».*

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Πολυανής και Κιλκισίου (Κιλκίς 24-4-2010). Θέμα: *«Ποιμαντικά ζητήματα του μυστηρίου της θείας ευχαριστίας».*

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου (Ετήσιο Ιερατικό Συνέδριο του Ιερατικού Συνδέσμου Κληρικών Ι. Μ. Ξάνθης «Ο ποιμήν ο καλός» επί τη μνήμη του αποστόλου και ευαγγελιστού Ιωάννου του Θεολόγου (8-5-2010). Θέμα: *«Θεία ευχαριστία και ποιμαντικό έργο του εφημερίου. Ειδικά και ακανθώδη ζητήματα».*

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης (Α΄ Ιερατικό - Θεολογικό Συνέδριο Ι. Μ. Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης, με θέμα: «Ορθόδοξη λατρεία. Προβλήματα και σύγχρονοι προβληματισμοί» (2-4-2011).

Θέμα: *«Ιδιάζοντα στοιχεία των ακολουθιών της Μεγάλης Τεσσαρακοστής».*

– Της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων (Ι. Μητροπολιτικός Ναός Αγ. Κωνσταντίνου Καρδίτσας 3-10-2011). Θέμα: *«Λειτουργικά και Ποιμαντικά ζητήματα, που αφορούν στο μυστήριο της θείας ευχαριστίας».*

– Στο Διορθόδοξο Επιστημονικό Συνέδριο: «Γέροντας Σωφρόνιος - Ο Θεολόγος του ακτίστου φωτός» (Αθήνα, 19-21 Οκτωβρίου 2007). Θέμα: *«Η διδασκαλία του Γέροντος Σωφρονίου για την προσευχή του Ιησού».*

– Στο Convegno teologico a Bivongi in Calabria: «TEOCIC. La deificazione dell' uomo» (Bivongi in Calabria, 2-3 Novembre 2007). Θέμα: *«Θεία ευχαριστία και Νοερά προσευχή».*

Εφαλτήρια θεώσεως».

– Στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο: «Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος. 1600 έτη (407-2007) (Θεσσαλονίκη 22-25 Νοεμβρίου 2007). Θέμα: «*Το ορθόδοξο ήθος ζωής βάσει των ευχών της θείας Λειτουργίας του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου*».

– Στο Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Κλινικής Νευροφαρμακολογίας/Νευροτοξικολογίας (Ουρανούπολη Χαλκιδικής - Ξενοδοχείο Αριστοτέλης, 12-16 Ιουνίου 2008). Θέμα: «*Η θεραπεία των ψυχολογικών προβλημάτων του συγχρόνου νέου διαμέσου της ορθοδόξου πνευματικότητας. Είναι δυνατή η συνεργασία πνευματικού και ψυχιάτρου;*».

– Στο 1^ο Συμπόσιο στελεχών Ιερών Μητροπόλεων: Διοργάνωση Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος: «*Η υγεία και η ασθένεια στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας*» (Βόλος 20-22 Οκτωβρίου 2008). Θέμα: «*Η ελπίδα της θεραπείας στους Παρακλητικούς Κανόνες*».

– Στο Β^ο Επιστημονικό Συνέδριο: «Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. 200 χρόνια από την κοίμησή του» (Ιερό Κοινόβιο Οσίου Νικοδήμου - Πεντάλοφος Γουμένισσας, 3-5 Σεπτεμβρίου 2009). [Μέλος στην Οργανωτική και Επιστημονική Επιτροπή]. Θέμα: «*Η ευχαριστιακή διδασκαλία του Αγίου Νικοδήμου*».

– Στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο για τον Άγιο Νικόδημο Αγιορείτη: «Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και η εποχή του. 200 χρόνια από την κοίμησή του». Διοργάνωση «Αγιορειτική Εστία» και Δήμος Θεσσαλονίκης (Συνεδριακή αίθουσα Δημοτικής Βιβλιοθήκης, 6-8 Νοεμβρίου 2009). Θέμα: «*Πατρότητα και διδασκαλία των περί της συνεχούς μεταλήψεως Κολλυθαδικών έργων*».

– Στο Διορθόδοξο Συνέδριο στη Βάρνα της Βουλγαρίας, με γενικό θέμα: «*Ησυχαστική παράδοση και σύγχρονη εκκλησιαστική ζωή* (6-12 Σεπτεμβρίου 2010).

Θέμα - Εισήγηση Α': «*Θεία ευχαριστία και νοερά προσευχή· οδοί προς τη θέωση*».

Θέμα - Εισήγηση Β': «*Η θεία ευχαριστία στη διδασκαλία του Αγίου Νικοδήμου και των φιλοκαλικών πατέρων. Ιστορία και παρόν*».

– Στο ΙΒ^ο Πανελλήνιο Λειτουργικών Συμπόσιον στελεχών Ιερών Μητροπόλεων: Διοργάνωση Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος: «Πρόσωπα και Σταθμοί, ορόσημα στη διαμόρφωση της θείας λατρείας» (Βόλος 27-29 Σεπτεμβρίου 2010). Θέμα: «*Κολλυβάδες και θεία λατρεία*».

– Στην Επιστημονική Ημερίδα επί τη συμπληρώσει 260 χρόνων από του μαρτυρίου της αγίας νεομάρτυρος Κυράννης της Οσσαίας. Οργάνωση Ι. Μ. Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης (Όσσα 28 Φεβρουαρίου 2011). Θέμα: «*Νεομάρτυρες και σύγχρονος κόσμος*».

– Στην Επιστημονική Ημερίδα της Ανωτάτης Θεολογικής Ακαδημίας Κρήτης, με γενικό θέμα: «*Εκκλησιαστική μουσική και θεία λατρεία*» (Ηράκλειο 10-5-2011). Θέμα: «*Εκκλησιαστική ποίηση και υμνωδία. Αυτονομούμενη καλλιτεχνία η λειτουργική διακονία;*».

– Στη Θεολογική Ημερίδα για τον άγιο Γρηγόριο Παλαμά, στην Ακαδημία Θεολογικών και Φιλοσοφικών Σπουδών «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος» της Ι. Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης (14-11-2011). Θέμα: «*Ησυχασμός και λειτουργική βίωση. Θεσμός και χάρισμα κατά τον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά*».

– Στην Πνευματική Ημερίδα για τον Γέροντα Πορφύριο Καυσοκαλυβίτη, στην Ιερά Μονή Οσίου Εφραίμ Κονταριωτίσσης Κατερίνης (20-11-2011). Θέμα: «*Γέρων Πορφύριος και αδιάλειπτος ευχή*».

– Στο ΙΔ΄ Πανελλήνιον Λειτουργικόν Συμπόσιον στελεχών Ιερών Μητροπόλεων: Διοργάνωση Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος: «*Οι Λειτουργικές Τέχνες*» (Πάτρα 17-19 Σεπτεμβρίου 2012). Θέμα: «*Τα ιερά σκεύη (και τα άμφια της Αγίας Τραπέζης). Ιστορία και Θεολογία*».

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

- Ομιλεί ανεκτά και χρησιμοποιεί άνετα στη βιβλιογραφία την Αγγλική γλώσσα, κατανοεί αρκετά καλά στα επιστημονικά κείμενα τη Γαλλική και ομιλεί, διαβάζει και γράφει ικανοποιητικά την Ιταλική.

ΩΡΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

- Έχει ώρες συνεργασίας με τους φοιτητές: Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη κατά τις ώρες 9.00π.μ - 13.00 μ.